ד) [לעיל ב. יבמות קח: ע"ש], ד) [לקמן יג:],

פ"ח], ה) [שמות כג], ט) ל"ל דרשינן, י) בסכת

בסכת בסכות דמפרש כל"ל רש"ל, כ) [עיין תוספות

יומה פה. ותוספות כתובות

טו: ד"ה להחזיר וב"ק כו:

ד"ה קמ"ל ונ"מ כ: ד"ה

איסוראז,

תורה אור השלם

אָם לֹא יִנְּנְצֵא הַגַּנְּב וְנַקְרב בַּעַל הַבַּיִת אֶל

ְּנְאֶן בַ בַּעַל הַבְּיִוּנ אֶל הָאֱלֹהִים אָם לֹא שְׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעַהוּ:

שמווז כב ז 2. עַל כָּל דְּבֵר פֶּשַׁע עַל שור עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל

שַּׁלְמָה עַל כָּל אֲבֵרְה אֲשֶׁרְיֹאמַר כִּי הַוּא זֶה עַד אֲשֶׁרְיֹאמַר כִּי הַוּא זֶה עַד

רָבֶּר יְבֶּא דְּבֶּר יְבֶּא דְּבָּר יְבֶּא דְּבָּר יְרְשִׁיְעָן יְבָּר יִרְשִׁיְעָן אֲעָר יִרְשִׁיעָן אֲעָר יִרְשִׁיעָן אֲעָרִם יְשָׁנִים אֲעָרִם שְׁנִים אֲעָרִם שְׁנִים יִשְׁיַלָּם שְׁנִים יִשְׁיִלָּם שְׁנִים יִשְׁיִנִים רַכַּח

רעת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רִב

ּיְחָסוֹנּוּ 4. וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת יִביהֶם עַל רֹאשׁ הַפְּר

לְפְנֵי יְיָ וְשְׁחֵט אֶת הַפְּר לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ד טו 5. וַיּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה

אֶסְפָּה לִּי שְׁרָצִים אִישׁ מִזּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הָם זִקְנֵי הָעָם

ישטְרָיוֹ וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם

בְּקְּוְ. 6. וְשָׁפְּטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכָּה וּבֵין גֹאֵל הַדְּם עַל הַמִּשְׁפְּטִים הָאֵלָה:

וְהִצִּילוּ הָעֵרָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדְּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵרָה אֶל עִיר

מִקְלְטוֹ אֲשֶׁר נָס שְׁמָּה וְיָשָׁב בָּה עַד מוֹת הַכּּהַן הַגְּדל אֲשֶׁר מְשַׁח אֹתוֹ

במדבר לה כד-כה

במדבר יא טז

ַיִּעֲנָ. אַחֲרִי לְהַטֹּת: 4

לרעהו:

שמות כב ח

שמות כג ב

נה ו:], ג) [לעיל ב.],

שלשה מנא לן דתנו רבנן ונקרב בעל הבית אל האלהים. הרי דיין אחד. עד האלהים יבא דבר שניהם הרי שנים. אשר ירשיעון אלהים הרי שלשה. דברי ר' יאשיה ר׳ יונתן אומר ראשון (ראשון) תחילה נאמר ואין דורשים תחילות. פי׳ האלהים שכתב תחילה לגופיה צריך לפיכך אין דורשין אותו. נשארו ב׳ אלהים. אין ב״ד שקול. אלהים. אין ב״ד שקול. פי׳ אם יאמר זה זכאי וזה חייב נעשה ב״ד שקול וצריך מכריע לפיכך מוסיפין עוד א' הרי ג'. ור' יאשיה נמי סבר אין דורשין תחילות מיהו כיון דהוה ליה למיכתב ווהרר רטל הריח אל שמעינן מינה למניינא הוא שמעיק מינוז לכוניינא ווא דאתא. ואקשינן וכי לית ליה לר' יאשיה דבעינן ב"ד נוטה והרי מה"ת הוא דכתי׳ לנטות אחרי עשה לך ב״ד נוטה. ודחינן ר׳ יאשיה סבר לה כרבי יהודה דלא בעי ב״ד נוטה דאמר סנהדרין גדולה בשבעים סנוחדין גודלה בשבעים דאינון ב״ד שקול תלתין וחמשה ותלתין וחמשה הרי שבעים. ודחינן אימור דשמעת ליה לר׳ יהודה בסנהדרין גדולה דכתב וכן בכל סנהדרי גדולה היה שם מופלא . בתורה בהדיא אספה לי בוזרה בהדיא אספה לי שבעים איש וגו' דאינון ב"ד שקול. בשאר בתי דינין מי שמעת לר' יהודה תימא הכי נמי דבכל ב״ד לא רטי ר׳ יהודה ר״ד הזקנים ועריפת העגלה. ר׳ יהודה אומר רחמשה יסמכו שנים זקני שנים אין ב״ד שקול מוסיפין עוד א׳ הרי ה׳ ואסיקנא אפילו רבי יאשיה בעי . ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר אמר רחמנא זיל בתר רובא דיני ממונות דקילו לא כל שכן: ת"ר דיני ממונות בג׳. רבי אומר בחמשה כדי שיגמר הדין בג׳. פי׳ אם תפול חלוקה ביניהן יאמרו השנים דבר אחד. והשלשה חולקין ביניתן אמה היכו ב אחד. והשלשה חולקין עליהם. יגמר הדין כדברי . השלשה ויבטלו דברי ירשיעון אלהים. ירשיעוז תרי משמע. נאמר אלהים למעלה ונאמר אלהים למטה מה למטה

שנים דירשיעון תרי נינהו

שקול מוסיפין עוד אחד

אין דורשין תחילות. פי׳ בקונטרס משום דאינטריך למומחין וקשה דמסיק דכ"ע אין דורשין תחילות ור' יאשיה אמר לך אם כן נכתוב קרא אל השופט דהא משופט לא ידעינן מומחין כמו שפירש בקונטרס עלמו ור' יונתן לישנא דעלמא נקט כדאמרי אינשי מאן

לקומל ליה דינה ליקרב לגבי דיינה הרגיל ולה אצל הדיוט לכך נראה דה"ק אין דורשין תחילות למניינא ואע"ג דלא אילטריך למומחין וכן משמע בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן דלקמן (דף ד.) י) דבסכת בסכת בסכות מפרש בפ"ק דסוכה (דף ו:) בחד לישנא דכ"ע יש אם למסורת ופליגי בדורשין תחילות ומשמע דלכ"ע סככא לא בעי קרא ואפ״ה מדלינן חד לגופיה ולא מוקמינן למניינא למאן דלא דריש תחילות ולריך לדקדק בכל הנהו דלקמן (דף ד.) קרנת קרנת קרנות לטטפת לטטפת לטוטפות וי' כהנים דסוף פירקין (דף יד:) דדרשינן כולהו למניינא ולא אמרינן אין דורשין תחילות:

רבי יהודה אומר שבעים. וסח דאמר רבי יהודה בפרק החליל (סוכה דף נא: ושם) גבי אלכסנדריא של מלרים שהיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א זהנים של סנהדרי גדולה היינו משום דמשה על גבייהו

שבב"ד שלא היה מן החשבון: מוקי לה בדיני נפשות אבל בדיני ממונות לא. משום דקרא משמע בדיני נפשות דכתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות דמשמע דבר שהוא רע לכל דהיינו דיני נפשות אבל בדיני ממונות זכות לזה וחובה לזה ואף על גב דדיני נפשות נמי קרי ליה זכותיה דגואל הדם בריש אחד דיני ממונות (לקמן דף לג:) מ"מ חשיב ליה רעות כיון דאין מרויח כלום במיתתו של זה ועדים זוממין אף על גב דכי מיחייבי מפטר רולח בכך מכל מקום אפשר דמיפטרי כולהו בהכחשה הלכך חשיב ליה רעות כי מיחייבי עדים זוממין מיתה ועוד מלי למימר דע"כ נמי קרא בדיני נפשות משום דדרשיגן בריש פירקין (דף ב.) לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה ולא שייך בדיני ממונות דרע

דיני ממונות לא כ"ש. תיתה דנריש המוכר פירות (ב"ב דף לב:) קאמר שמואל דאין הולכים בממון אחר הרוב ואמאי לא נילף בק"ו מדיני נפשות כדאמר הכא יואין לומר דדיני נפשות גופייהו לא אזלינן בתר רובא ברובא דליתיה קמן אלא ברובא דאיתיה קמן דהא בריש פרק סורר ומורה (לקמן דף סט.) משמע דבכל דוכתה חזלינן בתר רובה בדיני נפשות כגון רוב נשים לט׳ ילדן ורובא דאינשי דטעו בעיבורא דירחא ול"ל דרובא לרדיא זבני לא חשיב כי הנך רובא הלכך לא סמכינן אהך רובא בדיני ממונות: מסנהדרי גדולה פריך שפיר דשבעים ואחד כתיב כדדרים בסוף פירקין (דף יו.) אבל

לזה וטוב לזה:

שאינו משתלם בראש. שמשלם יותר מן הקרן וחלי נזק משלם פחות מן הקרן. בראש היינו קרן דכתיב (ויקרא ה) ושלם אותו בראשו: אין דורשין החלות. למניין דלגופיה אתא דלבעי מומחין דאלהים לשון גדולה ורבנות: ואין כ"ד שקול. אין עושין ב"ד זוגות דלריך לקיים

בו אחרי רבים להטותה ואם יתחלקו לחלאין אין כאן רבים: א״כ. דלא למידרשיה אתא לכתוב אל השופט: לגבי דיינא. אצל דיין הרגיל ולא אצל הדיוט: ור' יחשיה. לבעי קרא לאתויי שלישי מי לית ליה ב"ד נוטה שלריך שלא יהא בית דין שקול כדי שיתקיים בו הטייה אחרי רבים ולדידיה ארבעה או ששה כשרין דאי בעי בית דין נוטה קרא לאיתויי שלישי למה לי: והתניח כו'. והח קרח ש דריש: סבר לה. רבי יאשיה כרבי יהודה דאמר סנהדרי גדולה שבעים דהוו להו זוגות וקרא מוקי לה לקמן לדרשה אחריתי: דכתיבי קראי. לקמן (דף יז.) בשילהי פירקין: סמיכת זקנים. על רחש פר העדה: ואין ב"ד שקול. וסתם זקנים בית דינא משמע: עדיפא מדר' יהודה. כלומר ר' יאשיה חיזק את דבריו יותר מדר׳ יהודה: אלא האי לנטות מאי עביד ליה. בשלמה לר' יהודה מוקי לה בשחר בית דין: בדיני נפשות. שתתקיים בו הטייתך לטובה על פי אחד כדאמרה במתניתין [ב.] ואי הוי זוגות ליכא הטייה בפחות משנים: לימא דלה כר' יחשיה. דחי כר' יחשיה כיון דשלישי מקראי יליף להו ולאו משום נוטה לריך שתהא דעת שלשתן שוה: אפי׳ מימא ר׳ יאשיה. מודה דהיכא דחלוקין אזלינן בתר רובא: כדי שיגמר הדין. אם יחלקו שיהא שלשה רוב ונלך אחריהם: אטו. כי הוו מלתא מעיקרא מי לא גמיר דינא בתרי: מפני גמר דין. שלריך שלשה בגמר דין: אלא מעתה. דקראי בגמר דין קיימי: סהא סנהדרי גדולה כו'. אלא מאי טעמא לא אמרת הכי: דאספה לי כו׳ ר׳ אבהו קאמר לה לכולה מילתה ובלשון קושיה: ושפטו העדה. וילפינן מיניה במתניתין [ב.] כ"ג לסנהדרי קטנה: ונקרב בעל הבית אל האלהים. דילפינן מיניה משעת קריבה קאמר: ירשיעון. לשון רבים: למטה. ירשיעון אלהים: למעלה. עד האלהים יבא וההוא דונקרב לא

קחשיב דקסבר אין דורשין תחילות:

בְּשֶׁמֶן הַקּרֶשׁ:

גליון הש"ם גמרא ואמרינז מ"מ דר הלשון קשה קלת דהא לקמן דף יד ע"א אימא בברייתא לר"י עלמו אמר כן: שם אלא ה"מ דרבי. ק"ל דלמאי לריכין לטעמא דרבי אף למעלה ב' הא מפשוטו דמקרא דאשר ירשיעון והיינו ב' נדע דבעינן ג' מכח דחין ב"ד שחול וע"כ מכנו זמן כי ז שקונ וע כ אידך קרא דאלהים אחא לרבוי דהיינו ד' ואין ב"ד שקול הרי כאן חמשה.

מוסף רש"י

סמיכת זקנים. על ראש פר העלם דבר של זבור זכאי ואחד אומר חייב זכאי. דכתיב אחרי רבים

שאינו משתלם בראש הוא תנא נמי חצי נזק דממון שאינו משתלם בראש הוא #ואיידי דקא בעי למיתנא חצי נזק תנא נמי נזק: שלשה מנלן דתנו רבנן יונקרב בעל הבית אל האלהים הרי כאן אחד יעד האלהים יבא דבר שניהם הרי כאן שנים 2אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שלשה דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר ראשון תחילה נאמר ואין דורשין תחילות אלא עד האלהים יבא דבר שניהם הרי כאן אחד אשר ירשיעון אלהים הרי כאן שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה נימא יבדורשין תחילות קמיפלגי דמר סבר דורשין תחילות ומר סבר אין דורשין תחילות לא דכולי עלמא אין דורשין תחילות אמר לך ר' יאשיה אם כן נימא קרא ונקרב בעל הבית אל השופט מאי אל האלהים ש"מ למניינא ורבי יונתן לישנא דעלמא נקט כראמרי אינשי מאן דאית ליה דינא ליקרב לגבי דיינא ור' יאשיה לית ליה ב"ד נומה והתניא רבי אליעזר בנו של רבי יוםי הגלילי אומר מה תלמוד לומר ילנטות אחרי רבים להטות התורה אמרה עשה לך ב"ד נוטה סבר לה כרבי יהודה דאמר שבעים דתנז םנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד ר' יהודה אומר שבעים אימר דשמעת ליה לרבי יהודה בסנהדרי גדולה דכתיבי קראי בשאר בי דינא מי שמעת ליה וכי תימא לא שנא והתנן ים מיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי ר' שמעון ר' יהודה אומר בחמשה •ואמרינן מאי מעמא דרבי יהודה ⁴וסמכו שנים זקני שנים ואין בית דין שקול יּ מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ה' דרבי יאשיה עדיפא מדר׳ יהודה דאילו ר׳ יהודה בסנהדרי גדולה הוא דלית ליה הא בשאר בי דינא אית ליה ור' יאשיה בשאר בי דינא גמי לית ליה ואלא האי לנמות מאי עביד ליה מוקים לה בדיני נפשות אבל בדיני ממונות לא אלא הא דתנן ישנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב נימא דלא כרבי

יאשיה אפילו תימא רבי יאשיה מייתי לה בקל וחומר מדיני נפשות ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא דיני ממונות לא כל שכן: תנו רבנן ידיני ממונות בשלשה רבי אומר בחמשה כדי שיגמר הדין בשלשה אמו בתלתא מי לא גמר דינא בתרי הכי קאמר מפני שגמר דין בשלשה אלמא קסבר תלתא כי כתיבי בגמר דינא כתיבי מגדף בה רבי אבהו אלא מעתה תהא סנהדרי גדולה צריכה מאה וארבעים ואחד כדי שיגמר הדין בשבעים ואחד ותהא סנהדרי קטנה צריכה ארבעים וחמשה כדי שיגמר הדין בשלשה ועשרים אלא פאספה לי שבעים איש אמר רחמנא משעת אסיפה שבעים יושפטו העדה והצילו העדה נמי משעת שפיטת העדה הכי נמי יונקרב בעל הבית אל האלהים משעת קריבה שלשה • אלא היינו מעמא דרבי 2אשר ירשיעון אלהים תרי נאמר אלהים לממה ונאמר יאלהים למעלה מה לממה שנים אף למעלה שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן חמשה

סנהדרי קטנה דעשרים כתיב ותו לא כדדריש בריש פירקין עדה שופטת ועדה מללת ואי עשרים בגמר דין כתיב בל"ט סגי: